

DVORANA UNION, MARIBOR, 8. MAJ 2012, OB 19.30
KOMORNI CIKEL 2011/2012, 6. ABONMAJSKI KONCERT

GODALNI KVARTET TOKIO

Martin Beaver, violina
Kikuei Ikeda, violina
Kazuhide Isomura, viola
Clive Greensmith, violončelo

PROGRAM JE OMOGOČILA MESTNA OBČINA MARIBOR. KONCERT JE PODPRLO MINISTRSTVO ZA KULTURO REPUBLIKE SLOVENIJE.

Joseph Haydn (1732–1809)

Godalni kvartet v Es-duru, op 76 št. 6, Hob. III:20

Allegretto – Allegro

Fantasia. Adagio

Menuett. Presto

Allegro spiritoso

Béla Bartók (1881–1945)

Godalni kvartet št. 3, SZ 85

Prima parte: Moderato – attacca

Seconda parte: Allegro – attacca

Ricapitolazione della prima parte: Moderato

Coda: Allegro molto

* * *

Ludwig van Beethoven (1770–1827):

Godalni kvartet št. 15 v a-molu, op. 132

Assai sostenuto – Allegro

Allegro ma non tanto

Molto adagio

Alla marcia, assai vivace – Più allegro

Finale (Allegro appassionato)

Izjemno nadarjeni skladatelj **Joseph Haydn** je blestel v vsaki glasbeni zvrsti, ki se je je lotil. »Oče simfonije« ima še večje zasluge pri »očetovstvu« godalnega kvarteta, saj tu nihče ni dosegel takšne kombinacije produktivnosti, kvalitete in pomembnosti del. Haydn je z umetniškimi in tehničnimi zahtevami že v zgodnjih kvartetih položil temelje zasnovi godalnega kvarteta, ki je postala model tovrstnih klasicističnih in romantičnih del. Glasbeni sklopi in oblike se razvijajo s tematskim

delom v štirih stavkih, v vsakem od teh pa poteka duhovit in šaljiv ter obenem poduhovljen razgovor štirih instrumentov.

Šest godalnih kvartetov op. 76 je nastalo leta 1797, izšli so leta 1799. Posvečeni so bili grofu Josephu Erdődyju, ki jih je prejel v začasno izključno uporabo za honorar 100 dukatov. Op. 76 predstavlja krono Haydnovega ustvarjanja kvartetov ter odkrivanja novih poti ustvarjanja v tej zvrsti. Zvočni efekti in virtuoznost so nekoliko v ozadju, narašča pa bogastvo oblik in eksperimentov, ki dosežejo vrhunec v 6. kvartetu tega opusa – **Godalnem kvartetu v Es-duru**. Ta izstopa predvsem po svojih preobrazbah tradicionalne oblike v 1. stavku in eksperimentalnem Adagiu. 1. stavek prinaša variacije na oblikovno in harmonsko izredno kompleksno temo. Ta se sprva predstavi kot nekakšen cantus firmus, nato pa se v variacijah izmenjujejo različni instrumenti in vedno nove oblike, ki se harmonsko vedno bolj oddaljujejo od teme, dokler ne kulminirajo v osrednjem delu stavka, živahnem Allegru. Ta obdelava spominja na izpeljavo sonatnega stavka, nanj pa spominja tudi nekakšna repriza s ponovitvijo začetnega dela stavka. Variacijski stavek subtilno prevzame vlogo sonatnega stavka v začetku kvarteta. 2. stavek se močno oddalji od izhodiščne tonalitete. Svobodnejši fantazijski del sledi preprosti in lirični temi Adagia, jo ponavlja v različnih tonalitetah, ji dodaja vmesne motive in jo prepleta z njimi. Po kontrapunktski izpeljavi in kratki medigri se stavek umirjeno vrne k temi. Menuett zaznamujejo divji skoki in veliki kontrasti v glavnem delu, tu in v triu pa igra veliko vlogo kontrapunktsko oblikovanje stavka (fuga) po lestvici Es-dura. Lestvični odseki, ki jih skladatelj preoblikuje in predstavlja v vedno novih ritmičnih vzorcih, zaznamujejo tudi zaključni stavek. Ta monote-matski sonatni stavek je divji finale, ki komaj lovi sapo ob raztrganih motivih lastne teme. Haydnov op. 76/6 s svojo tehtnostjo in številnimi domislicami v tematski izpeljavi tem skoraj neposredno napoveduje Beethovna.

Madžarski skladatelj **Béla Bartók** je doživel širše priznanje šele po svoji smrti, ko so postala priljubljena predvsem njegova klasicistično obarvana pozna dela. A skladbe iz osrednjega obdobja njegovega ustvarjanja so pogosto ostajale v ozadju. To obdobje je zaznamovalo skladateljevo preučevanje ljudske glasbe, ki

ga je vodilo v radikalne kompozicije, zaradi katerih je slovel kot glasbeni revolucionar.

Bartók je znal značilnosti ljudske glasbe preleti v svet oblik zahodnoevropske glasbe. Oblikovna in tudi vsebinska preobrazba ljudskih melodij v tematski glasbeni material predstavljata velikanski skladateljev prispevek zahodnoevropski glasbi. Preučevanje »kmečke glasbe«, kakor jo je imenoval sam, mu je omogočilo, da se je osvobodil utesnjujoče prevlade dur-molovega sistema. Preučeval je glasbo, ustvarjeno v starih cerkvenih modusih in drugih lestvicah ter v različnih, nemalokrat svobodnih ritmihi, kjer so se pogosto menjali taktovski načini. Z uporabo starih lestvic se je Bartók, ne da bi izključil diatonične, dokopal do novih harmonskih kombinacij. Nazadnje je skladatelj to popeljal k samostojni obravnavi vsakega od tonov kromatičnega dvanajsttonskega sistema. V nasprotju s skladatelji glasbe po ljudskih vzorih Bartók določenih folklornih značilnosti ni le prestavil v šablone klasične glasbe, temveč je absorbiral sam glasbeni izraz, skrit v ljudski glasbi. To področje je raziskoval tudi v svojih šestih godalnih kvartetih, katerih zvočni svet je obogatil z novimi ali nenavadnimi izvajalskimi tehnikami, kot so igranje z lokom ali udarjanje z lokom po strunah, včasih skoraj kitarsko obravnavo instrumentov in uporabo pizzicata.

Godalni kvartet št. 3 je bil napisan leta 1927 in prvokrat izveden leta 1929 v Londonu. Nastal je v času skladateljevih radikalnih let, v katerih je ta iskal novih izraznih oblik in prekinil s tradicijo. Modalna harmonika in elementarni rehim ljudske glasbe se tu povezuje s trpko, agresivno govorico ter kontrapunktskim mojstrstvom. Tudi oblikovna zasnova dela je nova in nenavadna: kvartet ima en sam stavek, ki je razdeljen na temachejši prvi in razgibani drugi del ter ponovitev prvega dela in kodo. Razmerje delov v sonatnem stavku je Bartók prenesel na razmerje med temi štirimi deli: prvi del predstavi material, drugi ga izpeljuje z najrazličnejšimi tehnikami. A v ponovitvi so oblikovni elementi prvega dela tako spremenjeni, da jih komaj prepoznamo. Delo se zaključi z odločno kodo.

Po op. 95 je preteklo kar 12 let, preden se je **Beethoven** leta 1822 ponovno vrnil h godalnemu kvartetu in napisal pet »poznihi« kvartetov. Ta občutljiva in kompleksna dela kot neizčrpen vir različnih interpretacij in

analiz še danes burijo domišljijo. Spodbudila so izbrušenje nekega sloga do potankosti, obenem pa so pomenila velik pritisk generaciji skladateljev, ki je sledila Beethovnu. Kvarteti slovijo po svoji zgoščeni govorici, obenem pa se zdijo vsestranski. Na izrazito individualen in nov način podajajo in sintetizirajo kompozicijske tehnike klasicizma in baroka ter nakazujejo smernice glasbenih del 19. in 20. stoletja. So zakladnica glasbenih oblik – od rondojev do plesnih stavkov. V njih kar nekajkrat srečamo več kot standardne štiri stavke, nekaterim pa so dodani programsko obarvani naslovi. Njihova tematika je lahko kompleksno obdelana in motivično konstruirana ali pa izhaja iz ljudske melodike. Tu najdemo tako razdrobljeno motiviko kakor široko razpete melodične loke, velika dinamična in ritmična nasprotja ter umirjeno himničnost, globoko resnobo in humor.

Godalni kvartet op. 132 je bil napisan in prvokrat izveden leta 1825 ter posvečen ruskemu princu Nikolaju Galicinu. Beethoven je komponiranje prekinil zaradi bolezni, od katere je okrel v Badnu. V počasnem uvodu 1. stavka se oglasi značilni svečani motiv iz štirih tonov, ki sicer povezuje kvartete op. 130–132 v nekakšen cikel. Razgibani osrednji del je sonatni stavek, ki temelji na dveh spevnih temah in v reprizi prinese variirano ekspozicijo. Vsi deli imajo s svojim motivičnim tematskim oblikovanjem že tendence po izpeljevanju, zato je sama izpeljava kratka. Scherzo se na začetku prav tako navezuje na značilni motto kvarteta; slednjega srečamo še ob zaključku duhovitega tria. Tretji stavek je »zahvalna pesem«, ki ji je dodana oznaka »v lidjskem modusu«. Monumentalni, skoraj religiozni, starinsko zveneči stavek je morda odziv skladatelja na bolezen in sprjaznjenje z njo. Korralno oblikovani melodiji v njem sledi bolj razgibani in skoraj plesni Andante z oznako: »Čuteč novo moč«. Oba dela se v nekoliko spremenjeni obliki ponovita, tretja ponovitev korala pa ima dopis: »Z najiskrenejšim občutjem«. Kratki 4. stavek je koračna, kontrast tretjemu stavku. Pravi finale nastopi v 5. stavku. Značilna zanj je hrepeneča tema, v kateri se skrivajo poltoni motta kvarteta. To je nekakšen sonatni stavek z rondojskimi potezami, v katerem imajo ponavljajoči se deli pogosto značaj izpeljave. Napetost pa stopnjuje tudi uporaba ekstremnih leg instrumentov.

Čeprav so bili pozni Beethovnovi godalni kvarteti v svojem času precej nerazumljeni, so imeli v elitnih in umetniško izobraženih krogih že od samega začetka tudi goreče privrženke. Ta dela so izvajalce – in tudi poslušalce – postavljala pred skrajno visoke zahteve. V njih se je hišno muziciranje že ostro ločevalo od profesionalne komorne glasbe, zato predstavljajo tudi korak v institucionalizacijo javnega meščanskega komornega koncerta, kakršnega poznamo še danes.

Katarina Šter

GODALNI KVARTET TOKIO

Godalni kvartet Tokio osvaja tako občinstvo kot tudi kritike že vse od ustanovitve pred 42-imi leti. Kvartet, ki velja za enega najbolj merodajnih med svetovnimi komornoglasbenimi zasedbami, se ponaša z zavidanja vrednim seznamom glasbenikov in skladateljev, s katerimi so sodelovali. Ustvaril je obsežno zbirko kritiško izjemno priznanih posnetkov, njegovi člani pa so ob tem redno skrbeli za izobraževanje novih generacij komornih glasbenikov. Kvartet, ki letno nastopa na več kot sto koncertih v številnih dvorinah celega sveta, ima veliko število zvestih oboževalcev tudi v mednarodnem merilu, kar je pri podobnih zasedbah posebna redkost. V tej sezoni so v svoji rezidenci v New Yorku pričeli z izvedbo dvoletnega projekta, ki vključuje izvedbo kvartetov prelomnega skladatelja Bele Bartóka ter tudi del očeta godalnega kvarteta, Josepha Haydna. Med nastope v Združenih državah spadajo koncerti v Filadelfiji, San Franciscu, Detroitu, Kansasu in Kennedyjevem centru.

Po mnogih uspešnih nastopih v pomembnih središčih, kot so Köln, Madrid, Dunaj, København, London, Pariz in Milano, se bo kvartet v tej sezoni predstavil tudi na Poljskem, v Latviji in Armeniji ter prvič nastopil v moskovskem Puškinovem muzeju. V Madridu bodo ponovno igrali dve deli, posvečeni njihovem kvartetu, in sicer skladateljev Lere Auerbach ter Toruja Takemiciu.

Tudi v tej sezoni bodo negovali glasbena sodelovanja in bodo med drugim izvedli Brahmsov klavirski kvintet z

Andreasom Haefligerjem, ki bo v dvorani Wigmore, ter z Markusom Grohom v Torontu, Brahmsov in Dvorákov klavirski kvintet z Louisom Lortiem v Bergamu, Mozartov kvartet za obooo z Eugeneom Isotovim in Brahmsov klavirski kvintet z Alonom Goldsteinom.

Godalni kvartet Tokio se prizadevno posveča izobraževanju mladih godalnih kvartetov. V poletnih mesecih tako intenzivno sodelujejo na prestižnem komornem festivalu v Norfolku, saj so že od leta 1976 rezidenčni kvartet na Glasbeni šoli Yale. V sezoni 2011/2012 je kvartet nastopil na festivalih Santa Fe, Tucson in La Jolla ter na Pacifiškem festivalu v japonskem Saporu. Pri založbah Harmonia Mundi, BMG/RCA Victor Red Seal, Angel-EMI, CBS Masterworks, Deutsche Grammophon in Vox Cum Laude je kvartet izdal več kot 40 odmevnih posnetkov. Med njimi omenimo celotne Beethovnovne kvartete ter dela Schuberta in Bartóka. Posnetki z deli Brahmsa, Debussyja, Dvořáka, Haydna, Mozarta, Ravela in Schuberta so kvartetu prinesli najprestižnejše nagrade, kot so grand prix du disque Montreux, nagradi za najboljši posnetek komorne glasbe leta dveh revij – Stereo Review in Gramophone ter kar sedem nominacij za grammy.

Tudi zadnji posnetki, izdani pri založbi Harmonia Mundi, so kritično zelo priznani: nov posnetek Schubertovega *Godalnega kvinteta v C-duru* s čelistom Davidom Watkinom je prepoznan kot »izjemen posnetek« s strani revije International Record Review. Še eno tovrstno priznanje in pa nagrado diapason d'or so prejeli tudi za cikel Beethovnovih kvartetov.

Godalni kvartet Tokio je nastopil tudi v mnogih televizijskih oddajah, denimo *Sesame Street*, posneli pa so tudi glasbo za film *Critical Care*, s Kyro Sedgwick in Jamesom Spaderjem v glavnih vlogah.

Zasedba igra na »Paganinijev kvartet«, skupino Stradivarijevih inštrumentov, poimenovanih po slavnem virtuozu Niccolu Paganiniju, ki jih je pridobil v 19. stoletju ter nanje tudi igral. Uporabo glasbil je kvartetu Tokio omogočil sklad Nippon leta 1995 potem, ko jih je odkupil od Umetnostne galerije Corcoran iz Washingtona.

Uradno je Godalni kvartet Tokio nastal leta 1969 na šoli Juilliard, a njegovi začetki segajo v čas šolanja prvotnih članov kvarteta na glasbeni šoli Toho v Tokiu, kjer je nanje odločno vplival profesor Hideo Saito. Močno predani komornemu muziciranju so se vsi prvotni

člani bodočega kvarteta sčasoma preselili v Združene države, kjer so nadaljevali študije pri Robertu Mannu, Raphaelu Hillyeru in Clausu Adamu. Kmalu po ustanovitvi kvarteta so že prejeli prve pomembne nagrade. Ekskluzivna snemalna pogodba z založbo Deutsche Grammophon pa je Kvartet Tokio trdno zasidrala v svet klasične glasbe kot eno izmed vodilnih tovrstnih zasedb.

ČLANI

Martin Beaver, 1. violina

Prvi violinist Godalnega kvarteta Martin Beaver je kot najnovejši član v kvartetu že deseto leto. Kot priznani komorni glasbenik je ustanovitveni član dveh kanadskih zasedb, Godalnega kvarteta Toronto in Triskelion. Nastopil je že z Bostonskim društvom za komorno glasbo, v brooklynskem središču za komorno glasbo Bargemusic, na festivalu Ravinia, Festivalu za komorno glasbo v Seattlu in z Društvom za komorno glasbo iz Amsterdama. Kot solist je med drugim nastopil s Simfoničnimi orkestri iz San Francisca, Indianapolisa, Montreala, Toronta, z Belgijskim narodnim orkestrom in Portugalskim radijskim orkestrom. Najvišja priznanja je prejel na tekmovanjih v Indianapolisu in Montrealu, srebro pa na tekmovanju kraljice Elizabete v Belgiji. Beaver je bil učenec Viktorja Dančenka, Josefa Gingolda in Henryka Szerynga, sam pa je poučeval na fakultetah Kraljevega konservatorija v Torontu, na Univerzi Britanske Kolumbije in na Glasbenem konservatoriju Peabody Univerze v Baltimoru ter izvajal mojstrske tečaje v Severni Ameriki, Evropi in Aziji. Trenutno poučuje na fakulteti Steinhardt na Univerzi v New Yorku. Snemal je za založbe Ren  Gailly, Naim Audio, Naxos, SM5000 in Musica Viva.

Kikuei Ikeda, 2. violina

Kikuei Ikeda je študiral violino na Akademiji za glasbo Toho pri Saburu Sumiju in Josefu Gingoldu ter komorno glasbo pri Hideu Saitu. Še v času bivanja na Japonskem je kot solist nastopil s Simfoničnim orkestrom Jomiuri, Tokijskim metropolitanskim ter Tokijskim simfoničnim orkestrom, kot koncertni mojster Godalnega orkestra Toho pa je igral na turnejah po Evropi. V ZDA se je preselil leta 1971. Študiral je pri Dorothy DeLay

in pri članih Godalnega kvarteta Juilliard na istoimenski Glasbeni šoli, kjer je bil štipendist. Prvo nagrado je prejel na treh tekmovanjih na Japonskem, na Mednarodnem tekmovanju za godalce v Washingtonu ter na tekmovanju Vienna da Motta na Portugalskem. Izvajal je tudi Mozartov violinski koncert s Komornim orkestrom iz Aspna, nastopil na mnogih recitalih v Italiji, New Yorku in Tokiu ter igral s številnimi komornimi zasedbami.

Kazuhide Isomura, viola

Violist Kazuhide Isomura je diplomiral na Akademiji v Tohu, kjer je študiral pri Jeanne Isnard, Kendžiju Kobajašiju in Hideu Saitu. Ob prihodu v Združene države je postal pomožni koncertni mojster Simfoničnega orkestra iz Nashvilla, vendar ga je njegova predanost komornemu muziciranju popeljala na šolo Juilliard, kjer je kot prejemnik polne štipendije študiral violino pri Ivanu Galamianu in Paulu Makanowskem, komorno glasbo pri Robertu Mannu in Raphaelu Hillyeru ter violo pri Walterju Tramplerju. Kazuhide Isomura je ustanovni član Godalnega kvarteta Tokio. Kot solo violist snema pri založbi MusicMasters / Musical Heritage Society.

Clive Greensmith, violončelo

Violončelist Clive Greensmith se je kvartetu pridružil leta 1999. Šolal se je na Kraljevem severnem kolidžu in na Visoki šoli za glasbo v Kölnu. Njegova najpomembnejša učitelja sta bila Donald McCall in Boris Pergamenščikov. Greensmith je bil prvi violončelist v londonskem Kraljevem filharmoničnem orkestru. Kot solist je nastopal z Londonskim simfoničnim orkestrom, Kraljevimi filharmoniki, Angleškim komornim orkestrom, orkestrom Mostly Mozart, Filharmoniki iz Seula ter z Orkestrom RAI iz Rima. Sodeloval je s priznanimi glasbeniki, kot so Andr s Schiff, Midori, Claude Frank in Steven Isserlis, je pa tudi prejemnik mnogih nagrad. Med drugim je zasedel drugo mesto na prvem tekmovanju Stradivarijeve nagrade v Cremoni. Poučeval je na Kraljevem severnem kolidžu za glasbo, na šoli Yehudija Menuhina ter na Glasbenem konservatoriju v San Franciscu. Trenutno poučuje na fakulteti glasbene šole Manhattan. Pred kratkim je pri založbi Biddulph izšel album Brahmsovih sonat v izvedbi Greensmitha in Borisa Bermana.

Napovedujemo

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje:

petek, 11. maj 2012, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

7. abonmajski koncert

Orkestrskega cikla

FILHARMONIČNI

ORKESTER BBC

Dirigent: Juanjo Mena

Solistka: Sol Gabetta, violončelo

Spored: F. Schubert,

R. Schumann, E. Elgar

obiščite:

MARIBOR2012

Evropska prestolnica kulture

Maribor • Murska Sobota • Velenje
Ptuj • Novo mesto • Slovenj Gradec

www.maribor2012.eu

Narodni dom Maribor napoveduje:

sreda, 11. april 2012, ob 20.30

Mali oder Narodnega doma, za IZVEN

Koncert, za izven in abonma Jazz

GET THE BLESSING (GBR)

Jake McMurchie, saksofon

Pete Judge, trobenta

Jim Barr, bas kitara

Clive Deamer, bobni, vokal

13., 15. in 20. maj 2012, več terminov

Velika dvorana Narodnega doma

Komedija, za izven in abonma

IZTOK MLAKAR: SLJEHRNIK

Igrajo: Iztok Mlakar, Marjuta Slamič,

Rok Matek, Teja Glažar, Igor Štamulak,

Ajda Toman, Ivo Barišič, Radoš Bolčina

Instrumentalni trio:

David Trebižan (klavir), David Šuligoj

(kontrabas), Roman Kobal (bobni)

Režija: Vito Taufer

Avtor songov in glasbe: Iztok Mlakar

V sodelovanju: Gledališče Koper

in SNG Nova Gorica

četrtek, 24. maj 2012, ob 20.30

Mali oder Narodnega doma, za IZVEN

Koncert, za izven in abonma Jazz

ANDERSON-VAN KEMENADE-

MÖBUS-GLERUM-BENNINK

Ray Anderson, pozavna

Paul van Kemenade, alt saksofon

Frank Möbus, kitara

Ernst Glerum, kontrabas

Han Bennink, bobni

Informacije in
prodaja vstopnic:

Informacijska pisarna
Narodnega doma Maribor,
Ul. kneza Koclja 9, Maribor;
vsak delavnik od 10. do 17. ure,
v soboto od 9. do 12. ure
ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred
vsakim koncertom.

T:

(02) 229 40 11

(02) 229 40 50

040 744 122

031 479 000

E:

vstopnice@nd-mb.si

spletni nakup vstopnic:

<http://nd-mb.kupikarto.si/>

<http://www.nd-mb.si/>

Naklada: 200 kom

Brezplačni izvod

VEČER

RTS